

8 Δεκεμβρίου 2014

«Η Αττική υποδέχεται τους πρόσφυγες του '22: Νέα Ιωνία»

/ [Πεμπτούσία](#)

Το Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία, σε συνεργασία με το Δήμο Νέας Ιωνίας και την Ένωση Σπάρτης Μικράς Ασίας, διοργανώνουν έκθεση με τίτλο «Η Αττική υποδέχεται τους πρόσφυγες του '22: Νέα Ιωνία», στο Πνευματικό Κέντρο Ένωσης Σπάρτης Μικράς Ασίας, Αλατσάτων 27 στη Νέα Ιωνία, τα εγκαίνια της οποίας θα πραγματοποιηθούν τη Δευτέρα 8 Δεκεμβρίου 2014. Η έκθεση θα διαρκέσει έως τις 30 Ιανουαρίου 2015.

Το Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων
για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία
ο Δήμος Νέας Ιωνίας
και η Ένωση Σπάρτης Μικράς Ασίας
σας προσκαλούν στα εγκαίνια της έκθεσης

**Η Αττική υποδέχεται
τους πρόσφυγες του '22:
Νέα Ιωνία**

τη **Δευτέρα 8 Δεκεμβρίου 2014**
και **ώρα 19.00**
στο Πνευματικό Κέντρο
της Ένωσης Σπάρτης Μικράς Ασίας

Στα εγκαίνια θα μιλήσει
ο ιστορικός Νίκος Ανδριώτης με θέμα:
**«Οι Μικρασιάτες πρόσφυγες στην Αττική:
το πρώτο διάστημα».**

Πνευματικό Κέντρο Ένωσης Σπάρτης Μικράς Ασίας
Αλατσάτων 27, Νέα Ιωνία
Διάρκεια έκθεσης: 9 Δεκεμβρίου 2014 - 30 Ιανουαρίου 2015
Ώρες λειτουργίας: καθημερινές 10.00-13.00
και απογεύματα κατόπιν συνεννοήσεως
(τηλ. 210 2770.978)

Φωτό: Nelly's Μουσείο Μπιενάκη - Φωτογραφικά Αρχεία

Στο πλαίσιο των εγκαινίων θα πραγματοποιηθεί διάλεξη από τον ιστορικό Νίκο Ανδριώτη με θέμα «Οι Μικρασιάτες πρόσφυγες στην Αττική: το πρώτο διάστημα».

Ποια είναι όμως η ιστορία της Νέας Ιωνίας;[\[1\]](#)

Την άνοιξη του 1923, «η Επαναστατική κυβέρνηση του Νικόλαου Πλαστήρα έχει ιδρύσει το «Ταμείο Περιθάψεως Προσφύγων», με σκοπό την εν γένει αποκατάστασή τους στην Ελλάδα (αστική και γεωργική). Άρχισαν να γίνονται σχέδια για την οριστική στέγασή τους, αφού στην αρχή έμεναν πρόχειρα σε σκηνές και παράγκες. Η περιοχή «Ποδαράδες», την οποία διέσχιζε ο Ποδονίφτης,

προσφερόταν για την εγκατάσταση προσφύγων που θα απασχολούνταν με την ταπητουργία. Προς αυτή την περιοχή οδηγήθηκαν οι επικεφαλής των Σπαρταλήδων, με πρώτο τον Παπαϊωακείμ, ένα μαρτιάτικο πρωινό πεζοπορώντας από το τέρμα Πατησίων (τη γνωστή «Αλυσίδα»). Για τους χλιοταλαιπωρημένους από τις κακουχίες πρόσφυγες η περιοχή φάνταζε ως «θελκτική» και «ευάερος», γιατί ήταν εξοχική, είχε λίγα δέντρα, κάποια αμπέλια και στη μέση τη γραμμή του «θηρίου» (του ατμήλατου τρένου της εποχής). Ίσως είχαν επηρεαστεί, περισσότερο απ' όσο έπρεπε, από την ύπαρξη του χειμάρρου και την πιθανή άντληση των νερών του για την ταπητουργία. Η ψύχραιμη εκτίμηση σήμερα πια λέει ότι δεν ήταν δα και τόσο κατάλληλος ο τόπος, έτσι περικλειστος από παντού, με λόφους και λοφίσκους... Στην πατρίδα τους ζούσαν σ' ένα απέραντο οροπέδιο, στα 1.000 μέτρα, μέσα στο πράσινο και τα νερά. Τώρα κατέβαιναν στα εκατό μέτρα, σ' ένα χώρο θαμνώδη, χωρίς ορίζοντα, χωρίς πράσινο, χωρίς αέρα...

Το Δημόσιο Νοσοκομείο Νέας Ιωνίας άρχισε να οικοδομείται το 1925 με χρηματοδότηση της Ε.Α.Π. και εγκαινιάστηκε το 1927. League of Nations, Greek Refugee Settlement, Geneva, 1926

Βιαστικά άρχισαν να διανοίγονται δρόμοι και να καθαρίζονται κομμάτια γης, γύρω από τη σημερινή Λεωφόρο Ηρακλείου και μεταξύ των οδών Ελευθερίου Βενιζέλου και Σμύρνης, σε μια ακτίνα 500 περίπου μέτρων από την ανεγερθείσα αργότερα εκκλησία των Αγίων Αναργύρων. Αυτό το «βιαστικά», το «πολύ βιαστικά», να στεγαστούν όπως όπως οι πρόσφυγες βάρυνε πολύ στην μετέπειτα εξέλιξη της πόλης. Ελάχιστοι ελεύθεροι χώροι, λίγες πλατείες, στενοί δρόμοι...

Την Κυριακή 27 Ιουνίου 1923 σε πανηγυρική εκδήλωση, μπήκε ο θεμέλιος λίθος του συνοικισμού ... Στο ύψος περίπου όπου η σημερινή οδός Π. Π. Γερμανού (τότε Γυθείου) συναντάει την Κ. Βάρναλη (τότε Μορκεντάου), είχε στηθεί επάνω σε μια μεγάλη δεξαμενή νερού, ειδική εξέδρα, η οποία είχε καλυφθεί με χαλιά (πότε πρόλαβαν κιόλας να τα φτιάξουν οι Σπαρταλήδες!), που τόνιζαν τον ιδιαίτερο ρόλο που ήθελαν να διαδραματίσουν στο χώρο αυτό οι πρώτοι οικιστές του. Είχαν στηθεί αψίδες από βάγια κι είχαν τοποθετηθεί ανθοστήλες με λουλούδια των γύρω αγρών. Διάκοσμος όμορφος και συμβολικός μαζί!

Οι Αθανάσιος Αγνίδης, Νίκος Πολίτης, Κώστας Σγούτας, Στέφανος Δέλτας και Νίκος Χωραφάς στον προσφυγικό υπό ανέγερση συνοικισμό της Νέας Ιωνίας το 1924. Αρχείο του Ερασιτεχνικού Οπτικοακουστικού Υλικού των Ανωνύμων. Συλλογή οικογένειας Δημήτρη Γεωργόπουλου

Επίσημοι ήταν πολλοί και σημαντικοί: ο ίδιος, ο αγαπημένος των προσφύγων, «μαύρος καβαλάρης», ο Νικόλαος Πλαστήρας, ο πρωθυπουργός Στυλιανός Γονατάς, οι υπουργοί Δοξιάδης και Σιδέρης και εξίσου σημαντικό, ο παλιός Αμερικανός πρεσβευτής στην Πόλη κι αμέσως μετά πρώτος πρόεδρος της περίφημης «Εταιρείας Αποκαταστάσεως Προσφύγων», που γρήγορα παρέλαβε από το «Ταμείο» το έργο της στέγασής τους, με την ταχύτατη, πράγματι, ανέγερση των προσφυγικών κατοικιών, ο Ερρίκος Μορκεντάου. Η παρουσία του Μορκεντάου τιμούσε ιδιαίτερα τους Σπαρταλήδες, αφού ήταν ο άνθρωπος που, εξαιτίας της θέσεώς του στα δύσκολα χρόνια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, είχε γλιτώσει πολλούς άνδρες της Σπάρτης από την εξορία και το θάνατο.

Ο Παπαϊωακείμ δεν έχασε την ευκαιρία. Μετά τον αγιασμό ζητά και παίρνει το λόγο και με τη βροντώδη φωνή του αναφέρεται στην προσφορά της Σπαρταλήδικης κοινότητας στη Μ. Ασία και εν ονόματι αυτής της προσφοράς παρακαλεί να δοθεί στο συνοικισμό το όνομα «Νέα Σπάρτη». Δίκαιο το αίτημα. Και σε άλλες περιοχές συνυπήρχαν πρόσφυγες από διάφορες κοινότητες, αλλά πρυτάνευσε το όνομα της πρώτης, της πολυπληθέστερης, της πιο δυναμικής. Ο Πλαστήρας, σαν πολιτικός πια, στρογγυλεύει λίγο τα πράγματα και αντιπροτείνει το «Νέα Πισιδία», για να καλύψει και τις άλλες κοινότητες γύρω από τη Σπάρτη. Αν και αρκετά χλιαρή και ελάχιστα «ελκυστική», η ονομασία γίνεται δεκτή. Σ' ένα λαξευμένο ακρογωνιαίο λιθάρι σκαλίζεται βιαστικά το «Νέα Πισιδία» και τοποθετείται σε ένα χαντάκι, λίγο πιο εκεί, στη διασταύρωση των σημερινών οδών Ηρακλείου και Ελ. Βενιζέλου.

Ο θεμέλιος λίθος τοποθετήθηκε, αλλά το όνομα δεν επιβίωσε. Τα χρόνια ήταν δύσκολα. Οι πρόσφυγες έφταναν πια κατά εκατοντάδες στους «Ποδαράδες». Μέρα τη μέρα ξεφύτρωναν συνοικίες (Νεάπολη, Σαφράμπολη, Ινέπολη, Ελευθερούπολη, αρκετά αργότερα Περισσός). Αρχικά στο πλάνο της ανέγερσης του οικισμού και της απαλλοτρίωσης του ιστορικού κέντρου από τον «Πανάγιο Τάφο», η περιοχή αυτή είχε πρόχειρα ονομασθεί «Ιωνία». Το κάπως άχρωμο «Νέα Πισιδία», το οποίο δυστυχώς δεν υποστηρίχθηκε κιόλας, υποχώρησε μπροστά στο εντυπωσιακό «Ιωνία» που, αφού πήρε και το πρόθεμα «Νέα» κι έγινε «Νέα Ιωνία», επιβλήθηκε πια στη συνείδηση των οικιστών, κι ως ένασημείο, και των ιδίων των Σπαρταλήδων που δεν αντέδρασαν. Άλλωστε, λέγεται ότι αρχικά νουνός και του «Ιωνία» ήταν ένας αξιόλογος Σπαρταλής δικηγόρος, ο Χρηστίδης!

Ως το 1934, που έγιναν οι πρώτες Δημοτικές Εκλογές και πλέον επίσημα είχε ονομασθεί ο προσφυγικός συνοικισμός ως Δήμος Νέας Ιωνίας, η πολιτεία των ξεριζωμένων αριθμούσε περισσότερους από 20.000 κατοίκους. Όλοι ή σχεδόν όλοι ήταν πρόσφυγες! Οι Σπαρταλήδες, που εγκαταστάθηκαν στη Νέα Ιωνία, ως το

1930 υπολογίζονται στους 2.500. Ήταν τότε η πιο πολυάριθμη κοινότητα...».

*Σπαρταλήδες ταπητουργοί με τα παιδιά τους σε μια εκδήλωση 1925, Αθήνα, Αρχείο
Ενώσεως Σπάρτης Μικράς Ασίας*

Αξίζει να σημειωθεί ότι η αρχική έκθεση με τίτλο «Η αττική γη υποδέχεται τους πρόσφυγες του '22» είχε παρουσιαστεί το 2006 στον εκθεσιακό χώρο του Ιδρύματος της Βουλής, στην Αθήνα. Η παρούσα έκθεση με αφετηρία την υποδοχή των προσφύγων στην Αττική, επικεντρώνεται στην περίπτωση του συνοικισμού της Νέας Ιωνίας.

Στην έκθεση, αποτυπώνονται τόσο τα πρώτα δύσκολα χρόνια, όσο και οι προσπάθειες του κράτους για την αποκατάσταση και την ένταξη των προσφύγων. Φωτογραφίες, χάρτες και έγγραφα, ανασυνθέτουν την εικόνα της νέας πραγματικότητας που διαμορφώθηκε στην Αττική μετά την άφιξη των προσφύγων καθώς και το ιστορικό δημιουργίας του συνοικισμού της Νέας Ιωνίας, ενώ παράλληλα παρουσιάζεται και η δυναμική της μικρασιατικής παρουσίας στην ελληνική κοινωνία γενικότερα.

Κατερίνα Χουζούρη

[1] <http://enosispartis-mikrasasias.gr/ol/html/history.htm>